

Oświadczenie woli w komunikacji elektronicznej

Przejdź do produktu na www.ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Amerykański filozof A.N. Whitehead powiedział niegdyś, że „sztuka postępu – to zachować porządek wśród zmian i zachować zmiany pośród porządku”¹. Trudno odmówić trafności temu spostrzeżeniu, analizując wpływ rozwoju technologicznego, jaki dokonał się na przestrzeni ostatnich dekad w zakresie środków przekazywania informacji, na wiele rozmaitych płaszczyzn. Ustawiczny wzrost popularności nowoczesnych środków komunikacji jest zjawiskiem bezspornym, co podkreśla szereg badań oraz raportów, prowadzonych zwłaszcza w zakresie handlu elektronicznego². Liczba użytkowników sieci Internet na świecie przekroczyła 4,4 mld osób (ok. 58% populacji), zaś w Polsce aktywnie korzysta z sieci już przeszło 30 mln użytkowników (ok. 79% mieszkańców)³. Adekwatnych przykładów dostarcza również obserwacja sektora publicznego. W ciągu pierwszego roku dostępu *online* do książek wieczystych – pomimo zachowania obowiązku uzyskiwania tradycyjnej postaci odpisów – skorzystano z niego ponad 20 mln razy⁴. W 2016 r. po raz pierwszy w historii liczba osób składających elektroniczne deklaracje podatkowe przekroczyła liczbę tych, którzy wybrali tradycyjną formę rozliczenia⁵. W 2019 r. padł kolejny rekord – elektroniczną deklarację podatkową za 2018 r. złożyło ok. 16 mln osób, a więc niemal 5 mln więcej niż w roku ubiegłym⁶. Analizowana ewolucja – lub wręcz rewolucja – w zakresie technik porozumiewania się, wywiera rzecz jasna olbrzymi wpływ na obszar dotyczący szeroko rozumianego prawa, ze szczególnym uwzględnieniem prawa cywilnego, a zwłaszcza fundamentalnej dla całego systemu prawa prywatnego instytucji oświadczenia woli. Jak zauważa M. Woje-

---

¹ „The art of progress is to preserve order amid change and to preserve change amid order”, A.N. Whitehead, *Process and reality: an essay in cosmology*, New York 1978, s. 339.

² Zob. np. D. Lubasz, *Handel elektroniczny. Bariery Prawne*, Warszawa 2013, s. 45 i n.; zob. także: Raport Interaktywnie.com E-commerce 2019, <https://interaktywnie.com/biznes/artykuly/raporty-interaktywnie-com/raport-interaktywnie-com-e-commerce-2019-258454>, dostęp: 1.4.2019 r.; Raport E-commerce w Polsce 2018, <https://www.gemius.pl/wszystkie-artykuly-aktualnosci/internauci-zaufali-e-sklepom-raport-e-commerce-w-polsce-2018-juz-dostepny.html>, dostęp: 1.4.2019 r.

³ Raport Digital 2019: Global Digital Yearbook, <https://datareportal.com/>, dostęp: 7.5.2019 r.

⁴ D. Szostek, *Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym ze szczególnym uwzględnieniem dokumentu w postaci elektronicznej*, Warszawa 2012, s. 239.

⁵ Zob. strona internetowa Ministerstwa Finansów (archiwalna), http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/wiadomosci/aktualnosci/-/asset_publisher/M1vU/content/po-raz-pierwszy-w-iej-pit-ow-elektronicznych-niz-papierowych, dostęp: 10.1.2017 r.

⁶ Zob. strona internetowa Ministerstwa Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse/nowy-rekord-okolo-16-mln-pit-ow-zlozonych-przez-internet-za-2018-r>, dostęp: 7.5.2019 r.

woda: „W komentarzach wskazuje się, że wraz z upowszechnieniem urządzeń elektronicznych (komputery, telefony komórkowe) oraz przy rosnącym dostępie do Internetu, takie oświadczenia [tj. składane w toku komunikacji elektronicznej – przyp. aut.] zaczynają dominować w obrocie”⁷.

Kroku praktyce dorównać usiłuje rzecz jasna ustawodawca oraz judykatura. Komunikacja elektroniczna zdążyła już – a proces ten w zasadzie dopiero się rozpoczął – odcisnąć swoje piętno zarówno na płaszczyźnie ustawodawczej, jak i dotyczącej wykładni prawa. Jak podnosi *M. Załucki*: „(...) rozwiązania technologiczne nadal ewoluują intensywnie, od pewnego czasu mają także coraz większy wpływ na kształt norm prawnych. Pośród nich prym wiodą zwłaszcza te narzędzia, które służą porozumiewaniu się ludzi. Komunikacja w dzisiejszym wydaniu to przede wszystkim bowiem komunikacja elektroniczna, a związane z nią nowe kanały łączności to obecnie główna przestrzeń działań człowieka”⁸.

Ewolucja norm regulujących w jakimś stopniu elektroniczne przetwarzanie informacji dotknęła wielu obszarów prawa, najbardziej doniosły wydaje się być jednak związek nowych technologii porozumiewania się z zagadnieniem oświadczenia woli. Problematyka ta jest pierwotna wobec szeregu innych kwestii, a jej określone uporządkowanie rzutuje wyraźnie na wiele innych gałęzi prawa⁹. Komunikacja elektroniczna jest również dla tematyki oświadczenia woli swoistym papierkiem lakmusowym, pozwalającym wykryć i „zdiagnozować” w obszarze przedmiotowej instytucji wiele doniosłych problemów natury ogólnej. Znamienne są w tym kontekście słowa *Z. Radwańskiego*, do których rozważania niniejszej monografii będą jeszcze powracały: „Trudno znaleźć lepsze kryterium przydatności określonych koncepcji teoretycznych, jak poprzez konfrontację ich z nowymi zjawiskami społecznymi. To ogólne twierdzenie odnosi się także do koncepcji wyjaśniających sens podstawowej instytucji prawa cywilnego, jaką jest oświadczenie woli, stanowiące rdzeń czynności prawnej”¹⁰.

Analiza instytucji oświadczenia woli przez pryzmat nowoczesnych form komunikacji elektronicznej aktualizuje zatem spojrzenie na fundamentalne dla całego systemu prawnego zagadnienie teorii oświadczenia woli.

---

⁷ *M. Wojewoda*, w: *P. Księżak, M. Pyziak-Szafnicka* (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, LEX 2014, art. 60.

⁸ *M. Załucki*, *Videotestament. Prawo spadkowe wobec nowych technologii*, Warszawa 2018, s. 1.

⁹ Przykładowo ewentualne przyznanie podmiotowości prawnej elektronicznym agentom (specjalne programy komputerowe, zob. szerzej rozdział II § 6 pkt III), które dziś wciąż jeszcze brzmi nieco abstrakcyjnie, lecz jutro może stać się realnym wyzwaniem dla prawodawców, skutkowałyby koniecznością przededefiniowania spojrzenia na całe spektrum zagadnień, w tym również tych, które wykraczają poza obszar cywilistyki, jak np. odpowiedzialność prawno-karna.

¹⁰ *Z. Radwański*, *Teorie oświadczeń woli w świetle najnowszych zjawisk społecznych – komunikacji elektronicznej i ochrony konsumentów*, w: *A. Nowicka* (red.), *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, Poznań 2005, s. 253.

Za jeden z najważniejszych impulsów do podjęcia przedmiotowego tematu uznać należy więc dynamicznie rosnący wpływ nowoczesnych środków porozumiewania się na obrót prawny. Nie chodzi tu tylko o wzrost popularności komunikacji elektronicznej – który jest faktem i dokonuje się co do zasady niezależnie od obowiązującego prawa – lecz o coraz większy wpływ nowych technologii na tworzenie oraz stosowanie prawa. Zależność ta widoczna jest zarówno na płaszczyźnie doktrynalnej (o czym świadczy bogata literatura przedmiotu), jak i ustawodawczej. Wpływ przedmiotowej problematyki na ów drugi aspekt jest w ostatnich latach szczególnie doniosły, w nieodległej przeszłości weszły bowiem w życie trzy istotne zmiany legislacyjne. Pierwszą z nich jest nowelizacja Kodeksu cywilnego¹¹ oraz Kodeksu postępowania cywilnego¹², dokonana mocą ustawy z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 8.9.2016 r.¹³, wprowadzająca m.in. elektroniczną oraz dokumentową formę czynności prawnych. Drugą jest rozporządzenie eIDAS¹⁴, regulujące m.in. problematykę podpisu elektronicznego. Trzecią zaś jest ustawa z 5.9.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej¹⁵, m.in. dostosowująca polski porządek prawny do norm zawartych w rozporządzeniu eIDAS. Niniejsza monografia stanowi próbę zajęcia stanowiska również w dyskusji o tychże zmianach, jak też o innych postulatach, sformułowanych na przestrzeni minionych kilku lat w piśmiennictwie.

Podjęcie niniejszego tematu swoje uzasadnienie znajduje również w praktycznym wymiarze jego funkcjonowania w obrocie gospodarczym. Handel elektroniczny stopniowo wypiera tradycyjne metody sprzedaży, zaś rola Internetu we współczesnym obrocie gospodarczym rośnie niezwykle dynamicznie, co obrazują powoływane w niniejszej monografii źródła. W świetle tempa tychże zmian regulacje prawne często nie są dostatecznie szybko oraz elastycznie aktualizowane, przez co znaczenia nabiera rola judykatury i nauki prawa cywilnego. Opracowanie niniejszego tematu winno posłużyć również w jakimś stopniu do zaktualizowania spojrzenia i na tę problematykę.

Wybrany temat jest istotny również z powodu doniosłości roli, jaką pełni w codziennym życiu każdego człowieka. Zawieranie umów przez Internet czy telefon nigdy nie było jeszcze tak proste i szybkie, a jednocześnie tak popularne. Coraz więcej ludzi, zwłaszcza młodych, kontraktuje głównie za pośrednictwem środków komunikacji

---

¹¹ Ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.).

¹² Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.).

¹³ Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 910/2014 z 23.7.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Ur. UE L 257, s. 73). Rozporządzenie weszło w życie 17.9.2014 r., lecz większość jego norm stosuje się od 1.7.2016 r. (art. 52 ust. 1 eIDAS).

¹⁵ T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1173 ze zm.

elektronicznej, nierzadko nawet nie zdając sobie z tego sprawy¹⁶. Popularyzacja „inteligentnego” sprzętu codziennego użytku, pozostającego w ciągłej łączności z Internetem (w tym tzw. zagadnienie „Internet rzeczy” – ang. *Internet of things*), prowadzi do sytuacji, w których szereg oświadczeń woli składanych jest w sposób zautomatyzowany, a więc bez każdorazowej wiedzy człowieka. Co szczególnie istotne, popularność zawierania umów za pośrednictwem nowoczesnych środków porozumiewania się nie zawsze idzie w parze ze świadomością w zakresie konsekwencji oświadczeń woli składanych w ten sposób. Pomimo niesłyszanej popularności i dostępności, Internet w dalszym ciągu jest bowiem zjawiskiem dość młodym, co w połączeniu z pozorną anonimowością funkcjonowania w środowisku wirtualnym skutkuje często nieprzemysłanymi zachowaniami, za które nieświadomy lub lekkomyślny użytkownik sieci musi później ponieść konsekwencje. Jednym z założeń autora jest więc takie ujęcie przedmiotowe zagadnienia, które mogłoby przyczynić się w jakimś stopniu do wzrostu społecznej świadomości konsekwencji wyrażania oświadczeń woli w rzeczywistości elektronicznej.

Powyższe uwagi uzasadniają wybór zagadnienia funkcjonowania instytucji oświadczenia woli w realiach komunikacji elektronicznej. Problematyka ta jednakże nie tylko jest ciekawa sama w sobie, lecz stanowi również – jak już wspomniano – znakomite narzędzie do analizy tematyki oświadczenia woli jako takiego. Spojrzenie na tę instytucję przez pryzmat najnowszych środków komunikacji elektronicznej pozwala bowiem na aktualizację koncepcji dotyczących pojęcia oświadczenia woli oraz stwarza nową perspektywę oceny istniejących regulacji. Nic nie weryfikuje bowiem funkcjonowania prawa tak dobrze – co również już sygnalizowano – jak jego konfrontacja z wyzwaniem rozwoju społeczno-technologicznego. Należy przy tym zauważyć, że tematyka oświadczeń woli, pomimo doniosłości pełnionej przez nią roli oraz jej pozycji w nauce prawa cywilnego, doczekała się dotychczas w polskiej literaturze tylko jednej monografii. „Koncepcja oświadczenia woli w prawie cywilnym” A. Jędrzejewskiej – bo o tej pozycji mowa – jest opracowaniem bez wątpienia skrupulatnym i wyczerpującym, opublikowanym jednak w 1992 r., a zatem zaledwie 3 lata po transformacji ustrojowej w Polsce. Książka ta nie uwzględnia zatem dorobku judykatury z okresu minionego ćwierćwiecza, jak również wyników pracy doktryny w tymże okresie. Naturalnie pozycja ta nie obejmuje również rozwoju technologicznego, jaki dokonał się w tym czasie w obszarze nowoczesnych środków porozumiewania się. W ocenie autora aktualizacja spojrzenia na problematykę oświadczenia woli jako taką, sama w sobie byłaby już dostatecznym tematem monografii. Jej wzbogacenie o zagadnienia poświęcone komunikacji elektronicznej stanowi więc w tym ujęciu dodatkową motywację uzasadniającą podjęcie przedmiotowego tematu.

Kilku słów wyjaśnienia wymaga również skoncentrowanie uwagi niniejszej monografii na instytucji oświadczenia woli, a nie na zagadnieniach o szerszym zakresie znaczeniowym, jak czynność prawna lub umowa. Pomimo że w polskim (jak i ogólnie

---

¹⁶ Kwestia ta jest obszarem szczególnego zainteresowania niniejszej monografii, o czym poniżej.

w kontynentalnym) systemie prawnym to czynność prawna uchodzi za podstawową instytucję służącą realizacji woli podmiotu prawa cywilnego, to jednak oświadczenie woli jest niejako elementem bazowym i swojego rodzaju podstawowym budulcem każdej czynności prawnej. Czynność prawna – jako stan faktyczny powstały wskutek złożenia oświadczenia woli – jest w pewnym sensie instytucją wtórną w stosunku do oświadczenia. Czynność prawna nie istnieje bez oświadczenia woli, to ostatnie może zaś funkcjonować w oderwaniu od czynności prawnej, tj. istnieć zanim stanie się jej elementem (jak np. złożona, nieprzyjęta jeszcze oferta), lub nawet w sytuacji, gdy owym elementem finalnie nie zostanie (np. oferta złożona w trakcie aukcji, która zostanie następnie przełicytowana)¹⁷. Stwierdzenie „wtórności” czynności prawnej w stosunku do oświadczenia woli ma również inną konsekwencję. To właśnie kwalifikacja określonego zachowania jako oświadczenia woli przesądza o tym, że dochodzi do dokonania czynności prawnej. Jeśli wyrażonej informacji nie uzna się w procesie wykładni za oświadczenie woli, nie dojdzie do zaistnienia czynności prawnej. Owo badanie zachowania pod kątem uznania go za oświadczenie woli stanowi więc pierwszy krok na drodze do późniejszej analizy skutków prawnych potencjalnie dokonanej czynności prawnej¹⁸. Ponadto podkreślić należy, iż objęcie przedmiotem badań ogółu zagadnień dotyczących czynności prawnych dokonywanych w toku komunikacji elektronicznej utrudniłoby szczegółową analizę szeregu istotnych kwestii z zakresu *stricte* zorientowanego na oświadczenia woli, a jednocześnie uczyniłoby pracę zbyt rozległą – samo tylko zagadnienie elektronicznej formy czynności prawnych (choć zreferowane w podstawowym zakresie w niniejszym opracowaniu) to temat na osobną książkę¹⁹. Obszernym zagadnieniem jest również tematyka trybów zawierania umów (np. zagadnienie aukcji internetowych stanowi materiał na osobne opracowanie²⁰), a także ich określonych rodzajów (np. umowa sprzedaży przez Internet, której również poświęca się osobne książki²¹). Tytułem uzasadnienia dokonanego zawężenia tematu warto wskazać również, iż specyfika środowiska elektronicznego sprawia, że oświadczenia woli składane są pośrednio w czasie oraz przestrzeni²², przez co na znaczeniu zyskuje ich „oddzielna” i „niezależna” analiza, niejako w oderwaniu od czynności prawnej, której elementem mogą potencjalnie zostać. Przykładowo, zakłócenia przekazu informacji mogą spowodować, że w danym stanie faktycznym nie dojdzie do dokonania czynności prawnej – skupienie się na analizie oświadczenia woli (w tym wypadku akurat na okoliczności jego sku-

---

¹⁷ Uwagi te zostaną rozwinięte w dalszych częściach książki.

¹⁸ Por. A. Jędrzejewska, *Koncepcja oświadczenia woli w prawie cywilnym*, Warszawa 1992, s. 7.

¹⁹ Nawiasem mówiąc, książka taka została napisana oraz opublikowana, zob. B. Sudnik-Hryniewicz, *Elektroniczna forma czynności prawnych*, Wrocław 2012.

²⁰ Również i ta tematyka doczekała się osobnej monografii, zob. M. Giaro, *Zawarcie umowy w trybie aukcji internetowej*, Warszawa 2014.

²¹ Np. M. Zelek (red.), *Sprzedaż przez Internet*, Warszawa 2012.

²² Określenia te zostaną wytłumaczone oraz szerzej opisane w dalszych częściach rozważań.

tecznego złożenia) pozwala na bardziej precyzyjne skupienie przedmiotu badań na zagadnieniach kluczowych.

Należy przy tym podkreślić, iż niniejsza pozycja stanowi spojrzenie na przedmiotowy problem *stricto* od strony cywilnoprawnej, skupiając się przy tym na samej istocie oświadczenia woli, nie zaś na jego wszelkich dalekosiężnych konsekwencjach. Z tego względu inne aspekty związane pośrednio z szeroko rozumianym zagadnieniem funkcjonowania oświadczeń woli w komunikacji elektronicznej, takie jak m.in.: prawa konsumenta w środowisku elektronicznym, ochrona danych osobowych przetwarzanych w postaci elektronicznej, odpowiedzialność usługodawców z tytułu świadczenia usług drogą elektroniczną i spoczywające na nich obowiązki informacyjne, spełnienie świadczenia za pośrednictwem elektronicznych środków komunikowania się, tryby zawierania umów opartych na oświadczeniach woli wyrażanych w toku komunikacji elektronicznej, pieniąż elektroniczny czy też wiele innych – mimo iż w zakresie niezbędnym do zreferowania głównej problematyki będą pojawiały się w ramach rozważań niniejszej monografii – nie stanowią bezpośrednio obszaru badawczego książki i nie są w jej ramach wyczerpane.

Tytułem uwag ogólnych wskazać należy również, iż ramy badawcze monografii zawężone zostały do prawa polskiego, jednak z uwzględnieniem rozwoju międzynarodowej myśli prawniczej oraz z nawiązaniem do dorobku legislacyjnego wybranych systemów europejskich, a także najważniejszych aktów ponadnarodowych. Kompleksowe opracowanie prawnoporównawcze w przedmiocie ogółu zagadnienia funkcjonowania oświadczenia woli w komunikacji elektronicznej byłoby pracą o olbrzymiej obszerności – sama tylko problematyka instytucji błędu w środowisku elektronicznym w różnych systemach prawnych stanowi temat na osobną książkę. Analogiczną uwagę sformułować należy względem problematyki norm kolizyjnych w odniesieniu do oświadczeń woli składanych w ramach komunikacji elektronicznej. Również i ta tematyka to materiał na osobne opracowanie, dlatego zagadnienia z tego obszaru wyjęte zostały co do zasady poza ramy badawcze niniejszej monografii.

Kilku uwag wymagają również tezy postawione w ramach przedmiotowego opracowania, jak również postawione przed nim cele. Te ostatnie pogrupować można w dwóch kategoriach. Pierwsze z nich – takie jak aktualizacja spojrzenia na koncepcję oświadczenia woli przez pryzmat komunikacji elektronicznej oraz odnalezienie obszarów wymagających wdrożenia odpowiednich regulacji i deregulacji – skupiają się na warstwie normatywnej oraz doktrynalnej i jako takie stanowią próbę krytycznego spojrzenia na obowiązujące w przedmiotowym zakresie unormowania oraz wyrosłe na ich podstawie koncepcje teoretyczne. Drugą kategorię stanowią cele – by tak rzec – natury społecznej i aksjologicznej, spośród których najważniejszy to podniesienie świadomości społecznej w zakresie cywilnoprawnej doniosłości kroków podejmowanych w środowisku elektronicznym. Co się tyczy natomiast tez badawczych, stwierdzić należy, iż w ramach niniejszej pozycji sformułowano trzy główne tezy, wokół których prowadzona jest narracja monografii, a które zostaną niniejszym wymienione. Po pierwsze, komunikacja elektroniczna stanowi skuteczne narzędzie weryfikacji pojem-

ności i elastyczności koncepcji teoretycznych oraz norm prawnych ujmujących instytucję oświadczenia woli. Po drugie, niektóre normy regulujące w polskim porządku prawnym instytucję oświadczenia woli i czynności prawnej zakorzenione są w koncepcjach o silnym nacechowaniu wolicjonalnym oraz subiektywistycznym, które to koncepcje nie przystają do współczesnych realiów obrotu i nie są w stanie objąć w swoje ramy kontraktowania dokonującego się za pośrednictwem komunikacji elektronicznej. Teorie te obecne są również na płaszczyźnie orzeczniczej oraz doktrynalnej. Wreszcie po trzecie, polski ustawodawca nadużywa języka technicznego w przepisach o dużym stopniu ogólności, wskutek czego szereg norm prawnych uwikłanych jest w siatkę pojęć nawiązujących do komunikacji elektronicznej, co stanowi czynnik ograniczający zakres zastosowania tychże norm. Autor pokłada nadzieję, iż zawartość niniejszego opracowania pozwoli na uznanie powyższych tez za udowodnione. Adekwatne w tym zakresie konkluzje poczynione zostaną we wnioskach końcowych niniejszej książki.

Na koniec kilka słów poświęcić należy zastosowanym metodom badawczym, jak również uzasadnieniu struktury monografii. Do najważniejszych metod, z których korzystał autor, zaliczyć należy metody: dogmatycznoprawną, prawnoporównawczą oraz historycznoprawną. Z uwagi na fakt, iż ramy badawcze niniejszej książki skupione zostały na obowiązującym prawie polskim, zwłaszcza zaś na jego wzajemnej korelacji z nowoczesnymi technikami porozumiewania się, metody historycznoprawna oraz prawnoporównawcza użyte zostały jedynie w ograniczonym zakresie. Pierwsza zastosowana została w głównej mierze w celu naszkicowania rysu historycznego fundamentalnych dla niniejszej monografii zagadnień²³, drugą zaś ograniczono do analizy wybranych uformowań z zagranicznych i modelowych aktów prawnych oraz – w nieco szerszym stopniu – do porównania obowiązujących regulacji z najważniejszymi propozycjami *de lege ferenda*²⁴. Jeśli chodzi natomiast o przyjętą strukturę, wskazać należy, co następuje. Przede wszystkim podkreślić trzeba, iż z uwagi na specyfikę podjętej problematyki i wzajemne przenikanie się związanych z nią tematów, nie zawsze możliwe było restrykcyjne odseparowanie poszczególnych kwestii i dokonanie ich wyczerpującej, oddzielnej analizy. I tak np. określone teorie oświadczenia woli wymagały przedstawienia zarówno przy opisie historii ewolucji tego pojęcia²⁵, jak i na kanwie poszukiwania tej koncepcji, która najpełniej oddaje charakter funkcjonowania oświadczeń woli w komunikacji elektronicznej²⁶. Adekwatny w tym zakresie przykład stanowi również wzajemna korelacja problematyki koncepcji oświadczenia woli oraz jego wykładni, a to z uwagi na fakt, iż reguły wykładni służą nie tylko do rekonstrukcji treści złożonego oświadczenia woli, lecz winno się je stosować również w celu kwalifikacji danego zachowania jako oświadczenia woli²⁷. Ponadto niektóre spośród najważniejszych zagadnień

---

²³ Zob. rozdział I § 2.

²⁴ Zob. rozdział VII.

²⁵ Zob. rozdział I § 2.

²⁶ Zob. rozdział II § 7.

²⁷ Problematyka ta zostanie rozwinięta w dalszych częściach książki, zwłaszcza w rozdziale IV.

generalnych²⁸ scharakteryzowano w rozdziale „ogólnym” poświęconym istocie pojęcia oświadczenia woli²⁹, inne zaś – choć również dla problematyki oświadczenia woli fundamentalne – przeniesiono do dalszych rozdziałów po to, aby móc rozpatrzyć je już *stricto* w świetle głównego tematu, a zatem przez pryzmat funkcjonowania oświadczeń woli w komunikacji elektronicznej³⁰. Jeszcze inne – jak już wskazano – poruszono w pewnym stopniu zarówno w rozdziale „ogólnym”³¹, jak i w rozdziałach „szczegółowych”³².

Co się tyczy natomiast wniosków oraz towarzyszących im postulatów *de lege lata* oraz *de lege ferenda* dotyczących analizowanych w książce zagadnień, wskazać należy, iż autor zdecydował się na zabieg następujący. Konkluzje płynące z analizowanych na danym obszarze zagadnień umieszczone zostały na końcu każdego rozdziału, w ramach zamykającego go paragrafu podsumowującego. Tam też zawarto postulaty *de lege lata* odnoszące się do obowiązującego instrumentarium normatywnego, tak aby stanowiły one syntezę i ukoronowanie powziętych w ramach danego rozdziału rozważań. Postulaty *de lege ferenda* umiejscowiono zaś zbiorczo w końcowym rozdziale, wraz z wnioskami końcowymi³³. Takie rozwiązanie umożliwiło – na ile było to możliwe oraz z zastrzeżeniem opisanych uprzednio sytuacji, w których konieczne było skorzystanie z odpowiednich odesłań do innych fragmentów książki – ujęcie ogółu rozważań dotyczących danego problemu w ramach jednego rozdziału, minimalizując tym samym konieczność dokonywania kolejnych powtórzeń i odsyłaczy. Jednocześnie postulaty *de lege ferenda* ujęte zostały razem, tak aby utrzymać w tym zakresie ciągłą i spójną narrację, postulaty te oparte zostały bowiem w dużej mierze na analizie projektów nowelizacji KC. W przedmiotowym zakresie rozpatrzono dwa projekty rzeczonyj nowelizacji. Pierwszy to dokument z 2008 r. autorstwa Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości, zwany dalej projektem z 2008 r.³⁴, drugi natomiast to projekt z 2015 r., będący efektem prac kolejnych kadencji tejże Komisji (określany w dalszych rozważaniach projektem z 2015 r.)³⁵. Podejście to pomo-

---

²⁸ Jak np. problematyka wzajemnej relacji oświadczenia woli i czynności prawnej, zob. rozdział I § 3.

²⁹ Zob. rozdział I.

³⁰ Np. problematyka wad oświadczeń woli, zob. rozdział V.

³¹ Np. zarys ewolucji koncepcji oświadczenia woli, zob. rozdział I § 2.

³² Np. koncepcje oświadczenia woli a jego funkcjonowanie w komunikacji elektronicznej, zob. rozdział II § 7.

³³ Zob. rozdział VII.

³⁴ Zob. strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości, <https://www.gov.pl/attachment/913828a1-9cd5-4801d822b-2bb9d99e5960>, dostęp: 26.6.2020 r. Fragmenty propozycji przepisów oraz ich uzasadnienia, cytowane w niniejszej monografii, pochodzą z rzeczonyj projektu.

³⁵ P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przyjęty w 2015 r. z objaśnieniami opracowanymi przez członków zespołu problemowego KKPC, Warszawa 2017. Fragmenty propozycji przepisów oraz ich uzasadnienia, cytowane w niniejszej monografii, pochodzą z rzeczonyj projektu.

gło w dokonaniu przekrojowego spojrzenia na analizowane regulacje oraz pozwoliło prześledzić ewolucję, jaka w przedmiotowym obszarze stała się udziałem polskiej myśli prawniczej. Rozważania rozdziału VII objęły również odwołania do dorobku europejskiej oraz światowej cywilistyki – począwszy od Konwencji wiedeńskiej z 1980 r. (CISG), a skończywszy na projekcie Wspólnego europejskiego prawa sprzedaży (CESL) z 2011 r.³⁶

Autor pokłada nadzieję, iż zaproponowany kształt struktury przyczyni się do zachowania ciągłości narracji i do konsekwentnego zrealizowania postawionych celów oraz udowodnienia obranych tez badawczych.

---

³⁶ Podkreślić należy wszakże, iż akt ten, mimo że stał się przedmiotem wielu badań i odwołań, ostatecznie nie wszedł w życie; szerzej *R. Mańko*, Idee wolności, równości i własności w prawie prywatnym (ze szczególnym uwzględnieniem umów o dostarczanie treści cyfrowych konsumentom), w: *M. Sadowski* (red.), *Wolność, równość i własność w prawie i polityce*, Wrocław 2016, s. 171. Za swoistą kontynuację prac prawodawcy unijnego na przedmiotowym polu – a przynajmniej na niektórych jego obszarach – uchodzą przyjęte 20.5.2019 r.: dyrektywa (UE) 2019/771 o dostarczaniu treści cyfrowych oraz bliźniacza dyrektywa (UE) 2019/770 w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów, do których to aktów rozważania niniejszej książki jeszcze powrócą.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl